

ASKEBY KYRKOGRÅRD

Kulturhistorisk kyrkogårdsinventering

*Askeby församling
Linköpings kommun
Linköpings stift
Östergötlands län
2006*

ÖSTERGÖTLANDS LÄNSMUSEUM

Raoul Wallenbergs plats • Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013-23 03 00 • Fax 013-14 05 62
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

ASKEBY KYRKOGÅRD

Kulturhistorisk kyrkogårdsinventering

Askeby församling

Linköpings kommun

Linköpings stift

Östergötlands län

Innehåll

Inledning	2
Bakgrund	2
Syfte	2
Kulturminneslagen och begravningslagen	2
Kulturhistorisk bedömning	3
Inventeringens uppläggning och rapport	3
Översiktskarta	4
Askeby kyrkogård	4
Kyrkogårdens omgivning	4
Askeby kyrka	5
Kyrkogårdens historik	5
Översiktlig beskrivning av vegetation m m – Karta	9
Beskrivning av kyrkogården	10
Källor	17
Exempel på gravvårdar med kulturhistoriskt intresse	18
Förklaring till exempellistan	18
Utvärderingskarta	19
Bilagor	
Exempellista	
Fotografier	

INLEDNING

Bakgrund

Ur kulturhistorisk synpunkt är kyrkogårdar och begravningsplatser bärare av en stor mängd information och de här platserna ger anledning till frågor av olika slag. Vad är typiskt för våra kyrkogårdar när det gäller vegetation, omgärdningar, gångar, gravvårdar m m och finns det några regionala skillnader? Vad har varit gängse bruk under olika tider och vad kan vi få för historisk information bara av att gå på en kyrkogård? Med utgångspunkt i behovet av att förbättra kunskapen om våra kyrkogårdar och begravningsplatser genomförs en stiftsövergripande kulturhistorisk inventering.

På uppdrag av Linköpings stift utför Östergötlands länsmuseum inventeringen av kyrkogårdar/begravningsplatser inom den del av stiftet som ligger inom Östergötlands län. Arbetet bekostas av medel från den kyrkoantikvariska ersättningen och påbörjades under år 2002. Projektet beräknas vara avslutat vid utgången av år 2006. Inventeringen berör de till Svenska kyrkan hörande kyrkogårdarna/begravningsplatserna som omfattas av kulturminneslagen. Lagen gäller de begravningsplatser som är tillkomna före utgången av år 1939 och ytterligare några som skyddas genom särskilt beslut av Riksantikvarieämbetet. Denna rapport utgör en delrapport i inventeringen vars resultat kommer att sammanställas och analyseras i en stiftsövergripande rapport.

Syfte

De stiftsövergripande inventeringarnas syfte är:

- att lyfta fram och öka förståelsen för kyrkogårdarnas och begravningsplatsernas kulturvärden och att främja kontakterna mellan kyrkan och kulturmiljövården
- att ge ett underlag för församlingarnas/samfälligheternas planering och förvaltning av kyrkogårdarna/begravningsplatserna och ett underlag för vård- och underhållsplaner
- att sammanställa ett enhetligt och tillgängligt kunskapsunderlag med beskrivning av och historik för den enskilda kyrkogården/begravningsplatsen samt en bedömning av de kulturhistoriska värdena. Inventeringen blir samtidigt en samlad dokumentation och överblick av kyrkogårdar/begravningsplatser i stiftet från 2000-talets första decennium.
- att ge ett underlag för handläggning av kyrkoantikvariska ärenden och för bedömning av var det är särskilt viktigt att stödja insatser med kyrkoantikvarisk ersättning.

Kulturminneslagen och begravningslagen

Enligt Lag om kulturminnen m.m. (SFS 1988:950) skall Svenska kyrkans *kyrkobyggnader, kyrkotomter och begravningsplatser* vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas. Tillstånd måste sökas hos länsstyrelsen för att göra väsentliga förändringar på kyrkogården. (Se vidare i bilaga om Kulturminneslagen.) Begravningslagen (SFS 1990:1144) säger att en gravvård ägs av den som betalar gravrättsavgiften. När gravrätten upphör har ägaren rätt till gravvården. Om gravrättsinnehavaren inte vill gör anspråk på gravvården inom 6 månader tillfaller gravvården upplåtaren, alltså församlingen. Vidare säger lagen: "Om en gravanordning har tillfallit upplåtaren och den är av kulturhistoriskt värde eller av annat skäl bör bevaras för framtiden, skall upplåtaren om möjligt lämna kvar den på platsen. Om

gravanordningen ändå måste föras bort från gravplatsen, skall den åter ställas upp inom begravningsplatsen eller på någon annan lämplig och därtill avsedd plats”.

Kulturhistorisk bedömning

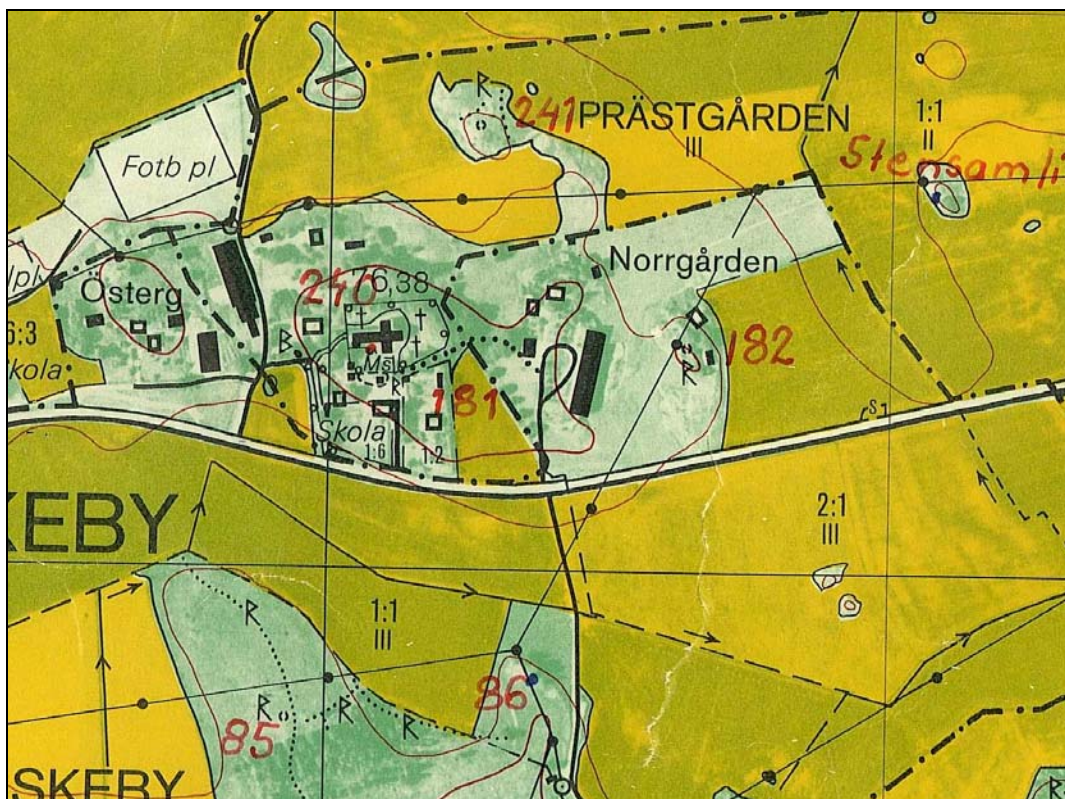
Alla gravvårdar bär på sin historia och kan berätta om en person, om en familj, om stilhistoria och om begravningsstraditioner. I rapporten anges exempel på typer av gravvårdar som utifrån olika grunder bedöms som kulturhistoriskt värdefulla. Generellt gäller att ålderdomliga gravvårdar från tiden fram till 1850 bör föras in i kyrkans inventarieförteckning. Detta gäller även gravstaket och gravvårdar i gjutjärn och smidesjärn liksom äldre vårdar av trä. Många andra gravstenar har också ett kulturhistoriskt värde som kan kopplas till gravvårdens utförande, t ex material och konstnärlig utformning eller ett lokal/personhistoriskt värde. Inventeringen omfattar i första hand enbart gravvårdar ute på kyrkogården. I flera kyrkor finns det dock gravvårdar som förvaras i kyrkan eller i lokal i anslutning till kyrkan. Ofta har dessa ett stort kulturhistorisk värde och bör tas med i kyrkans inventarieförteckning.

Den kulturhistoriska bedömningen görs utifrån principer som tagits fram av och fortlöpande diskuteras med representanter för Linköpings stift, länsstyrelserna i Kalmar, Östergötland och Jönköping samt länsmuseumerna i Jönköpings och Kalmar län. En kulturhistorisk bedömning är aldrig definitiv utan hela tiden föremål för omvärderingar. Vid bedömningen tas hänsyn till dels varje enskild kyrkogårds egna värden, men också till värden i förhållande till andra kyrkogårdar i stiftet och i övriga landet. Inför varje planerad förändring skall tillstånd inhämtas från länsstyrelsen och varje ärende behandlas där från fall till fall. Den kulturhistoriska bedömningen utgör underlag för beslut om vilka åtgärder som kan vara berättigade till kyrkoantikvarisk ersättning.

Inventeringens uppläggning och rapport

Rapporten består av en historik över kyrkogården samt en beskrivning i ord och bild av kyrkogården som helhet och de olika kvarteren/områdena. En kulturhistorisk bedömning görs av varje kvarter/område samt över kyrkogården i dess helhet. Arbetet har varit uppdelat i en fältedel med inventering och fotografering samt en arkivgenomgång. De aktuella arkiv som gåtts igenom har främst varit länsmuseumets topografiska arkiv och Antikvarisk-topografiska arkivet, Riksantikvarieämbetet i Stockholm. Uppgifter har vidare hämtats från aktuell litteratur däribland hembygds litteratur. I viss mån har lantmäteriets handlingar och kartor nyttjats. De i rapporten redovisade arkivuppgifterna utgör en sammanfattning av genomgångna arkiv och ska inte ses som en komplett beskrivning av händelser i kyrkogårdens utveckling. Arbetet inkluderar en omfattande fotodokumentation varav ett antal bilder presenteras i rapporten. Delar av inventeringsmaterialet görs tillgängligt via Kulturmiljövårdens bebyggelseregister, ett informationssystem som förvaltas av Riksantikvarieämbetet (www.raa.se).

Fältarbete och rapport har utförts av antikvarie Anita Löfgren Ek och Johan Back, Östergötlands länsmuseum 2006. Rapporten finns tillgänglig på Linköpings stift, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Östergötlands länsmuseum samt på respektive kyrklig samfällighet.

Utsnitt ur ekonomiska kartan blad 086 50 Askeby, 1981.

ASKEBY KYRKOÅRD

Kyrkan med omgivande kyrkogård ligger i utkanten av Askeby samhälle ca 10 kilometer öster om Linköping. Kyrkogården ligger i ett svagt höjdläge och har en oregelbunden rektangulär planform i östvästlig riktning. Kyrkan ligger på kyrkogårdens västra del och är orienterad i östvästlig riktning med koret i öster.

Kyrkogårdens omgivning

Stora askar växer på slänterna utmed kyrkogårdens murar. Mot nord/nordöst vetter kyrkogården mot öppna hagmarker. Direkt utanför den norra kyrkogårdsmuren ligger en hage som tillhör kyrkans mark med flera äldre askar. Öster om kyrkogården ligger faluröd jordbruksbebyggelse. Söder om kyrkogården finns en vitputsad lärarbostad med ett tegeltak, strax väster om den ligger den rödfärgade skolbyggnaden från 1924 och i anslutning till skolan ligger ytterligare en byggnad för skolverksamhet. I sydväst står två kyrkbodar och väster om kyrkogården ligger dagens församlingshem. Ytterligare söderut, på andra sidan landsvägen, finns modern villabebyggelse.

Utsnitt ur häradsekonomska kartan 1868-7, Svinstad..

Askeby kyrka

Askeby kyrka uppfördes av sten i mitten av 1100-talet, sannolikt på kungligt initiativ. På 1180-talet överläts kyrkan till cistercienserorden, som grundade ett nunnekloster här. Det ovanligt långa koret byggdes till på 1400-talet i tegel med strävpelare. Efter en brand i början av 1600-talet återstår endast två våningar av tornet. Omfattande restaureringar 1913 och 1951 har satt sin prägel på kyrkorummet. Kyrkans fasader är putsade och taket är belagt med spån.

Kyrkogårdens historik

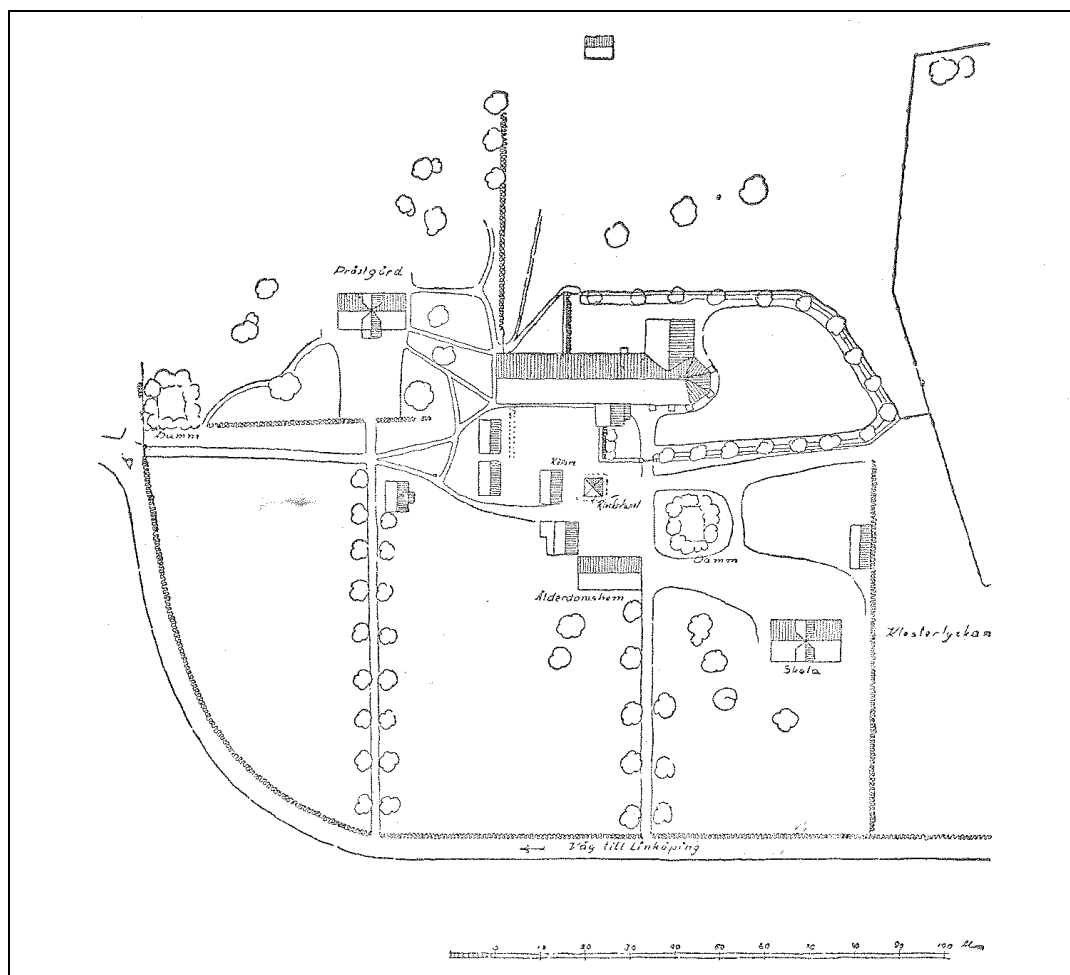
Uppgifter om kyrkogårdens historik har i huvudsak hämtats från Östergötlands läns museums topografiska arkiv och bibliotek. Uppgifter om äldre lantmäterikartor är hämtade från Lantmäteriets webbsida.

Kyrkogården har sedan medeltid vuxit fram runt den medeltida kyrkan.

Redan på en geometrisk avmätningsskarta från 1698 finns den rektangulärt oregelbundna kyrkogården utritad, med en tydlig avgränsning runt kyrkan. Material i kyrkogårdens omgärning redovisas ej, inte heller öppningar i densamma. Men den utbredning som kyrkogården har är tillsynes samma som kyrkogården har idag. Enligt Linköpings stifts inventering av bogårdsmurar saknas medeltida murar vid kyrkogården. 1700-talsmurverk finns i den östra kyrkogårdsdelen. Grinden i den södra grindöppningen är från 1800-talets början. På häradsekonomska kartan 1868-1877 redovisas kyrkogården med samma utbredning som på tidigare karta. Nu markeras också en trädkrans innanför kyrkogårdsmuren i söder, öster och norr.

Ett fotografi från 1900-talets början visar en del av kyrkogårdens östra del. Kyrkogården är bevuxen med gräs och ganska enkla gravvårdar står närmast kyrkans östra del, kanske är det en del av den s k allmänna linjen som börjar förekomma på 1700-talet men var vanlig framför

allt från 1800-talets mitt till 1960-talet. Där begravdes de avlidna en och en radvis, vilket kunde innebära att äkta makar fick sina vilorum långt ifrån varandra. Ytterligare ett fotografi taget under 1900-talets mitt visar att kyrkogårdens karaktär ändrats. Nu omgärdas flera grusbelagda gravar med stenram. Under 1980-talet ändrades detta, området öster om kyrkogården gräsbelades och rygghäckar planterades i rader som sträcker sig i nordsydlig riktning. Området norr om kyrkan har inte använts för begravingar i Askeby förrän under senare delen av 1900-talet, vilket också årtalet på gravvårdar som står där idag visar. Under 1990-talet anlades en minneslund i kyrkogårdens nordvästra hörn.

Ur Sveriges kyrkor. Situationsplan av kyrkan och dess närmaste omgivning. Uppmått av Th. Bergentz och O. Lagergren 1915.

I bokverket Sveriges Kyrkor från 1921 finns en beskrivning av kyrkogården i Askeby. Träden i trädkransen, askar och lönnar, planterades 1825 och ersatte då en granhäck från 1776. Bogårdsmuren uppfördes 1776. Dessförinnan omgavs kyrkogården av ett träplank, vars underhåll var fördelat på sockenmännen, enligt särskild lista.

Till kyrkogården fanns 1921 två ingångar, en i norr och en i söder, båda med höga stolpar av granit. I den första öppningen fanns trägrindar, i den senare två vackra grindar av smidesjärn utförda 1819.

På kyrkogården fanns 1921 fortfarande ett antal stilfulla gravvårdar i trä i form av en bräda, upptill något dekorerad. Ett antal vackra gravvårdar av smidesjärn, rikt utsirade, huvudsakligen från 1793-1865, förvaras i kyrkan.

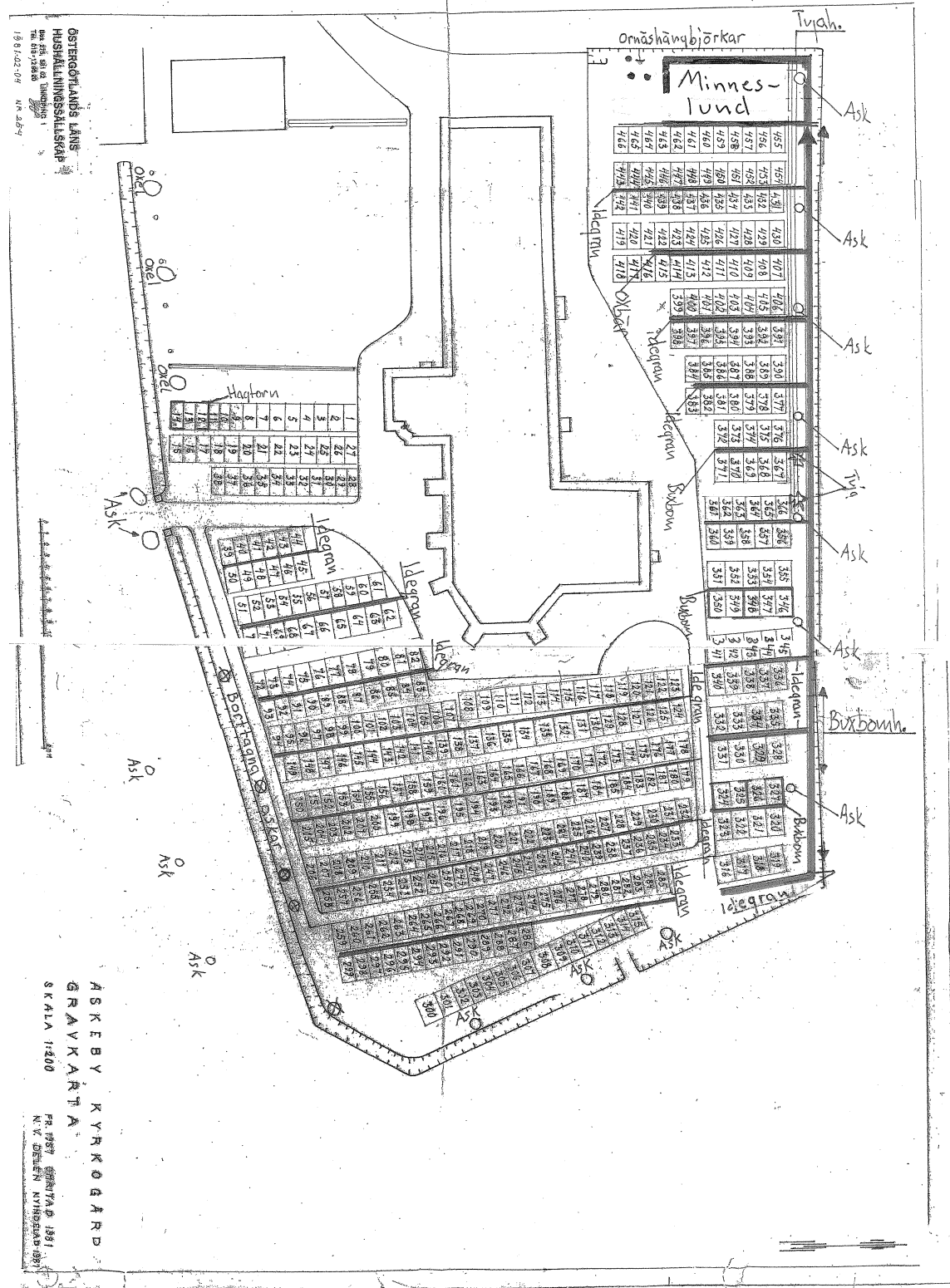

Askeby kyrka i början av 1900-talet. Foto i Östergötlands läns museums samlingar.

Odaterat foto, eventuellt 1950-1960). Foto i Östergötlands läns museums samlingar.

Översiktlig beskrivning av vegetation m m -karta

BESKRIVNING AV KYRKOGRÅRDEN

Gravplats nr 1-466

Kyrkogården saknar kvartersindelning och omfattar gravnummer 1-466. Numreringen startar söder om kyrkan. Numreringen löper sedan runt rygghäckarna i kyrkogårdens östra del och fortsätter längsmed norra kyrkogårdsmuren för att avslutas vid minneslunden.

Kyrkogårdens södra och sydöstra delar.

Kyrkogårdens nordöstra och norra delar.

Kyrkogårdens norra del och minneslunden.

Allmän karaktär

Kyrkogården ligger i direkt anslutning till kyrkan som ligger i ett svagt höjdläge. Den har en oregelbunden kvadratisk utformning, kyrkan ligger i kyrkogårdens nordvästra del.

Kyrkogården omgärdas av askar som främst står innanför bogårdsmuren som omgärdar kyrkogården. Kyrkogården karaktäriseras idag av rygghäckar av idegran i nordsydlig riktning. I det nordöstra hörnet finns ett fåtal grusgravvårdar omgärdade av buxbom. Området norr om kyrkan har historiskt sett inte använts för begravingar, det är först under de senaste decennierna som området tagits i anspråk för ändamålet. Området söder om kyrkan domineras av lämningar av klostret och sentida markeringar av detsamma samt en gravvård över Andreas Lindbloms föräldrar.

Omgärdning

Väster: muren är kallmurad med en höjd av ca 0,5 m, lagd i två relativt jämna skift. En fristående modern mur finns mellan kyrkans västgavel och en bod i kyrkogårdens sydvästra del. Muren är murad av kalkstenskvadror, kalkstensskivor ligger ovanpå den ca 0,4 m höga muren. De låga murarna söder och norr om kyrkan utgör ingen tydlig avgränsning mellan kyrkogården och gårdsplanen till församlingshemmet.

Norr: muren är kallmurad med en höjd av 0,7-1,0 m, lagd i relativt jämna skift. I det nordöstra hörnet fortsätter den norra muren även förbi hörnet. Enligt bogårdsinventeringen, Linköpings stift 2004, har det nordöstra hörnet legat längre österut innan kyrkogårdens östra del omarbetades.

Öster: muren är kallmurad av fältsten, höjd ca 1,0-1,2 m.

Söder: muren är kallmurad med en höjd av ca 1,3 m lagd i relativt jämna skift. Ca 8 meter öster om grindöppningen övergår muren i en stödmur. Väster om klockboden finns ingen bogårdsmur utan kyrkogården avgränsas av ett enkelt rödfärgat plankstaket.

Norra bogårdsmuren.

Nordvästra bogårdsmuren.

Ingångar

Öster: muröppning.

Söder: dubbelgrind i järnsmede med lodräta spjälor. Dekoren består av två slingrande ormar som på vartdera grindbladet ”välkomnar besökaren”. Grindens spjälor smyckas och förstärks av ovaler. Dubbelgrinden är från 1800-talet. Grindstolparna är olika i storlek men i liknande utförande, kvadratiska av släthuggen granit och svagt avsmalnande mot det avfasade krönet.

Väster: muröppning.

Muröppning i öster.

Södra grinden.

Vegetation

Väster: här saknas trädkrans i kyrkogårdens direkta närhet. Församlingshemmets gårdsplan är bevuxen med flera stora träd.

Norr: sju askar i trädkransen, träden står innanför bogårdsmuren. Några av askarna är till synes yngre än andra. Mellan träden växer en buxbomshäck.

Öster: tre askar i trädkransen, träden står innanför bogårdsmuren.

Söder: väster om grinden står tre oxlar innanför bogårdsmuren, grindöppningen markeras av ytterligare av två askar. Öster om grinden har det tidigare vuxit fem askar innanför bogårdsmuren. Dessa är borttagna, delvis på grund av att de underminerade stödmuren. Tre nyplanterade askar står ett tiotal meter söder om bogårdsmuren.

De två askar som står vid vardera grindstolpen i den södra grindöppningen är kraftiga och ålderdomliga, de är mycket karaktärsskapande för ingången till Askebys kyrkogård. Rygghäckar av idegran i nord/sydlig riktning. Samtliga idegranshäckar är klippta med en konform, något som idag är karaktärsskapande för Askebys kyrkogård.

Gångsystem

En grusgång med naturgrus löper från den södra ingången runt kyrkobyggnaden, i väster sammanfaller grusgången med församlingshemmets grusade gårdsplan. Grusgången fortsätter runt det område som karaktäriseras av idegransrygghäckarna och ansluter till grusgången vid den södra grindöppningen.

Gravvårdstyper

Området söder om kyrkan domineras av en grusgrav omgärdad av en hagtornshäck, där Andreas Lindbloms föräldrar, prosten Christian och hustrun Anna vilar. Andreas Lindblom var bland annat lärare i konsthistoria vid Stockholms universitet och styrelseman för Nordiska museet och Skansen. Man kan även säga att hans verk och engagemang för heliga Birgitta är upptakten till all forskning som genomförts i ämnet. Gravvården består av ett stort kalkstens kors på ett fundament av svart granit. I gravplatsens bakre del står två kalkstenar, rikt ornamenterade med vinrankor, eventuellt murgröna. I stenen är en marmorskiva infälld som namnbricka, stenarna kröns av var sitt kors av marmor. Norr om denna gravvård står en

obelisk på ett krönt fundament. Den här typen av gravvård har tidigare varit vanlig på Askebys kyrkogård, idag finns bara denna kvar. Öster om kyrkan har det tidigare funnits en mängd grusgravar med stenomgärdning, idag finns det ett tiotal gravvårdar som fortfarande har kvar sin bas för omgärdningen. I kyrkogårdens sydöstra hörn står en s k bautasten. I nordöstra hörnet, längsmed bogårdsmuren, finns idag flera grusgravar omgärdade av buxbomshäckar.

Stenkors.

Obelisk.

Gravvård vars stenram tagits bort.

S k bautasten.

Gravvårdar omgärdade av buxbom.

Minneslund

I kyrkogårdens nordvästra del finns en minneslund inramad av en ca 0,7 m hög tujahäck. Minneslundens är delvis anlagd med gatsten, med plats för vaser och ljus. Vid minneslundens ingång står tre ornäshängbjörkar.

Byggnader

Söder om kyrkan står en klockbod, delvis på/vid ruinrester av klostret, under byggnaden finns också en källare. Byggnadens locklistpanel är rödfärgad, tälttaket är spånklätt och kröns av en spira.

Klockbod.

Övrigt

Utanför, lutade mot östra kyrkogårdsmuren, står ett 30-tal undanplockade gravvårdar. Flera av dessa gravvårdar kommer från den tidigare allmänna linjen, idag finns inga spår av densamma på kyrkogården.

Väster om kyrkan står en minnessten av granit, RAÄ 240, med följande inskription: ”I jorden omkring denna plats gömmas grundmurarna av Askeby kloster. Tre och ett halvt århundrade verkade här klostersystrar tillhörande den helige Bernhards orden. Requiescant in pace. Askeby församling reste vården MCMLV (1955).”

Området har informativ skyltning om det tidigare klostrets historia och dess utbredning på platsen, något som också visas söder om kyrkan genom att klostrets yttre murar idag markeras av sättgrus. Belysning finns runt den grusgång som går närmast kyrkan, lyktstolparna har en äldre utformning.

Undanställda gravvårdar. Flera gravstenar kommer från den tidigare allmänna linjen.

Minnessten.

Informationstavla.

Kulturhistorisk bedömning

Askeby kyrka och kyrkogård med dess trädkrans, mur, grind och rester av det tidigare klostret är en samlad miljö med mycket höga kulturhistoriska värden.

Kyrkogårdens utbredning idag är mycket lik den markering för kyrkogårdens utbredning som finns på en geometrisk avmätningsskarta från 1698 vilket ger kyrkogårdens utbredning ett stort kontinuitetsvärde. Området sydväst om kyrkan har idag lämningar av klostret under mark, sentida markeringar visar till viss del klostrets utbredning.

Träden i trädkransen består av askar och visar på det parkideal som blev vanligt på landsortskyrkogårdarna framför allt under 1800-talet. Askar var troligen ett trädslag som tidigt användes i kyrkogårdarnas trädkransar. Två kraftiga askar med till viss del synliga rötter flankerar smidesgrinden från 1800-talet. Dubbelgrinden har en ovanlig dekor av två slingrande ormar. Askarna och smidesgrinden ger grindöppningen ett ålderdomligt intryck och har ett mycket stort miljöskapande värde för hela kyrkogården.

Rygghäckarna är viktiga för dagens mer strikta utformning av kyrkogården.

Kyrkogårdens inre struktur har förändrats mycket under 1900-talet men saknar inte enskilda gravvårdar med kulturhistoriskt värde. Det gäller bland annat den omgärdade grusgravvården över kulturhistorikern Andreas Lindbloms föräldrar. De gravvårdar som tidigare haft stenram och de buxbomsomgärdade gravplatserna längsmed kyrkogårdsmuren i nordöst visar på en äldre struktur med köpegravar utmed kyrkogårdsmuren. Av gravvårdar med lokalhistoriskt värde kan nämnas gravvård nummer 230, där den sista boende i nuvarande hembygdsgården vilar och gravvård nummer 10,11, en obelisk på ett krönt fundament som tidigare varit en vanlig typ av gravvård på kyrkogården.

Titlar på gravvårdar säger en del om näringsliv och social struktur i en socken. I Askeby finns främst titlar som anknyter till kyrkan eller jordbruket.

Källor:

- Bogårdsmurar i Linköpings stift, Östergötlands län, inventering del 1-3, Grenberger Byggnadsrestaureringskontor 2004.
- Broocman C F. Beskrifning öfver the i Östergötland..... . 1760.
- Faksimilutgåva 1993.
- Hansson, Hans-Erik m fl. Vård av gravstenar. Riksantikvarieämbetet. 2002.
- Kulturhistorisk inventering av kyrkor och kyrkomiljöer utförd av Östergötlands länsmuseum 2003-
- Kulturmiljövård 6/98. Riksantikvarieämbetet. Stockholm 1989.
- Kyrkogårdens gröna kulturarv. Stad&Land. Movium/inst för landskapsplanering. Sveriges lantbruksuniversitet nr 103/1992.
- Ridderstad A. Östergötlands beskrivning. Andra delen. Stockholm 1918.
- Sveriges Kyrkor. Kyrkor i Bankekinds härad, Norra delen I, utarbetat av Andreas Lindblom. Utg. Av Sigurd Curman och Johnny Roosval. Sthlm 1921.
- Tham W. Beskrifning öfver Linköpings län. Förra delen Stockholm 1854. Andra delen Stockholm 1855.
- Theorell A, Wästberg P, Hammarskiöld H (foto). Minnets stigar. En resa bland svenska kyrkogårdar. 2001.
- Wadsjö H (red). Kyrkogårdskonst. Stockholm 1919.
- Östergötlands läns museums topografiska arkiv.

Muntliga uppgifter – Ina Nord, kyrkvaktmästare.

www.lantmateriet.se. Lantmäterikartor från 1698. Häradskarta från 1868-77

www.ostergotlandslansmuseum.se

EXEMPEL PÅ GRAVVÅRDAR MED KULTURHISTORISKT INTRESSE

Förklaring till exempellistan

Exempellistan är indelad i två delar. Den första delen som innehåller uppgifter om kyrkogård, kvarter, gravnummer, material, efternamn, hemvist och årtal är en identifikationsdel. Under den andra delen anges en kulturhistorisk notering med uppgift om titel, gravplats och gravvård. Dessutom noteras eventuella skador och andra anmärkningar.

Kvarter: anges endast i de fall då kyrkogården är indelad i kvarter.

Numrering: görs efter gravkartan. Ofta kan det vara svårt att exakt lokalisera gravnumret, då gravbredd kan variera och många gravnummer intill varandra saknar gravvård. I vissa fall står äldre gravvårdar utan gravnummer bland övriga gravar och då ges de t ex beteckningen ”onumr. S om 042”. Stenar som står undanställda och bedöms ha ett kulturhistoriskt värde ges nya nummer.

Material: Här anges vårdens material. Beteckningen ”granit” används utan närmare specifikation av olika typer. Stenens färg förkortas **sv** (svart), **gr** (grå), **r** (röd), **gr/r** (grå/röd) osv.

Efternamn: I allmänhet det första efternamnet som står på gravvården.

Hemvist: Det geografiska namn som står på gravvården. Det kan röra sig om bynamn, gårdsnamn eller namnet på en mindre fastighet. I undantagsfall är det namnet på en plats som inte ligger i socknen.

F:a årtal och **S:a årtal:** anger det tidigaste respektive senaste dödsåret som står på gravvården. Är det endast ett årtal angivet står det i F:a årtal.

Titel: Samtliga yrkestitlar samt hemmansägare, rusthållare m m. Dessa gravvårdar bedöms ha ett kulturhistoriskt intresse oavsett vårdens ålder.

Gravplats: Gravplatsen är omramad av stenram, häck, järnstaket eller kedja. Själva gravplatsen är i allmänhet täckt med grus men i vissa fall med gräs.

Gravvård: Speciella typer av gravvårdar som t ex gjutjärnskors, träkors, häll, sköld, ålderdomlig sten m m.

Skada: Notering om eventuell skada, t ex rost på en gjutjärnsvård eller på ett järnstaket, sprucken kalkstensvård o dyl. Här noteras även om det är ovanligt mycket lava på framför allt kalkstensvårdarna.

Anmärkning: Här noteras om gravvården har ett lokalhistoriskt eller personhistoriskt intresse eller andra anmärkningar– L1, P1, A1 osv. Detta hänvisar till korta notiser i slutet av exempellistan.

Exempel på kulturhistoriskt intressanta gravvårdar Askeby

Exempel på kulturhistoriskt intressanta gravvårdar är markerade med X. Omgärdade gravvårdar markeras med en fyrkant.

